

İĞDIR ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönergenin amacı, Iğdır Üniversitesi'nde yapılan bilimsel araştırma, çalışma, yayın ve etkinliklerde uyulması gereken etik ilke ve kurallar ile Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun oluşumu, görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esaslarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönerge, Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun oluşumu, görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esaslarına ilişkin kuralları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönerge, 6/11/1981 tarih ve 17506 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2547 sayılı Kanununun 14 üncü maddesinin (b) bendinin 1 inci alt bendine, 42 inci maddesine ve 10/11/2016 tarihli Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Genel Kurulu toplantısında kabul edilen Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönergede geçen;

- a) Üniversite : Iğdır Üniversitesi'ni,
- b) Rektör : Iğdır Üniversitesi Rektörü'nü,
- c) Senato: Iğdır Üniversitesi Senatosu'nu,
- ç) Akademik birim: Iğdır Üniversitesi'ne bağlı fakülteleri, enstitüleri ve meslek yüksekokulunu,
- d) Kurul : Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nu,
- e) Başkan : Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Başkanı'nı,
- f) Üye: Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu üyelerinden her birini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Etik İlke ve Kurallar ile Etiğe Aykırı Fiiller

Bilimsel Etik İlke ve Kuralları

MADDE 5 – (1) Üniversite’de yapılan bilimsel araştırma, çalışma, yayın ve etkinlikler, bilimsel araştırma ve yayın etiğine uygun şekilde yürütülür. Bu kapsamda öncelikle aşağıdaki ilkeler gözetilir:

- a) Tüm bilimsel faaliyetlerde bilimsel anlayış ve ölçütlere titizlikle uyulur,
- b) Araştırmalarda kullanılan veriler ve elde edilen sonuçlar çarpıtılmaz,
- c) Başkalarına ait görüş, yöntem, kavram, araştırma sonucu ve benzeri saptamalar, yapılan bilimsel faaliyette ileri sürülen düşüncenin anlaşılmasına ve/veya desteklenmesine yetecek ölçüde, eksiksiz ve doğru kaynak gösterilerek kullanılır,
- ç) Araştırma, proje, toplantı, etkinlik ve benzeri bilimsel çalışmalar için alınan maddi katkılar ile bunları alma ve harcama koşulları net ve saydam olmalıdır,
- d) Araştırma, proje, toplantı, etkinlik ve benzeri bilimsel çalışmalar için alınan maddi katkıda “karşılıklılık/şart” koşulu olduğunda, bu istemler hiçbir şekilde yapılan bilimsel faaliyete müdahale içeremez,
- e) Tarafsız olunamayacak hallerde hakemlik görevleri kabul edilmez,
- f) Yurtiçi ve yurtdışı yayınlarda Üniversite’nin ad ve saygınlığının korunmasına özen gösterilir; basın ve benzeri yollarla kişisel görüşlerin kamuoyuna açıklandığı hallerde bu görüşlerin kişisel nitelikte olup Üniversite’yi bağlamadığı belirtilir,
- g) Bilimsel çalışmaları için danışmanlık verilen öğrencilerin bilim etiği ilkelerini öğrenmeleri ve bu ilkelere uymaları sağlanır.

Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı fiiller

MADDE 6 – (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı fiiller şunlardır:

- a) İntihal: Başkalarının özgün fikirlerini, metotlarını, verilerini veya eserlerini bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseri gibi göstermek,
- b) Sahtecilik: Bilimsel araştırmalarda gerçekte var olmayan veya tahrif edilmiş verileri kullanmak.
- c) Çarpıtma: Araştırma kayıtları veya elde edilen verileri tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan cihaz veya materyalleri kullanılmış gibi göstermek, destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek.

ç) Tekrar yayım: Mükerrer yayınlarını akademik atama ve yükselmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak.

d) Dilimleme: Bir araştırmanın sonuçlarını, araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırıp birden fazla sayıda yayımlayarak bu yayınları akademik atama ve yükselmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak.

e) Haksız yazarlık: Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek veya olan kişileri dâhil etmemek, yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini sonraki baskılarda eserden çıkartmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek.

(2) Diğer etik ihlal türleri şunlardır:

a) Destek alınarak yürütülen araştırmalar sonucu yapılan yayınlarda destek veren kişi, kurum veya kuruluşlar ile bunların katkılarını belirtmemek.

b) Henüz sunulmamış veya savunularak kabul edilmemiş tez veya çalışmaları, sahibinin izni olmadan kaynak olarak kullanmak.

c) İnsan ve hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda etik kurallara uymamak, yayınlarında hasta haklarına saygı göstermemek.

ç) İnsanlarla ilgili biyomedikal araştırmalarda ve diğer klinik araştırmalarda ilgili mevzuat hükümlerine aykırı davranmak.

d) İncelemek üzere görevlendirildiği bir eserde yer alan bilgileri eser sahibinin açık izni olmaksızın yayımlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak.

e) Bilimsel araştırma için sağlanan veya ayrılan kaynakları, mekânları, imkânları ve cihazları amaç dışı kullanmak.

f) Dayanaksız, yersiz ve kasıtlı olarak etik ihlal isnadında bulunmak.

g) Bilimsel bir çalışma kapsamında yapılan anket ve tutum araştırmalarında katılımcıların açık rızasını almadan ya da araştırma bir kurumda yapılacaksa ayrıca kurumun iznini almadan elde edilen verileri yayımlamak.

ğ) Araştırma ve deneylerde, ekolojik dengeye zarar vermek.

h) Araştırma ve deneylerde, çalışmalara başlamadan önce alınması gereken izinleri yetkili birimlerden yazılı olarak almamak.

ı) Araştırma ve deneylerde mevzuatın veya Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin ilgili araştırma ve deneylere dair hükümlerine aykırı çalışmalarda bulunmak.

i) Araştırmacılar ve yetkililerce, yapılan bilimsel araştırma ile ilgili olarak muhtemel zararlı uygulamalar konusunda ilgilileri bilgilendirme ve uyarma yükümlülüğüne uymamak.

j) Bilimsel çalışmalarda, diğerk kişi ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgileri, izin verildiğı ölçüde ve şekilde kullanmamak, bu bilgilerin gizliliğine riayet etmemek ve korunmasını sağlamamak.

k) Akademik atama ve yükseltmelerde bilimsel araştırma ve yayınlara ilişkin yanlış veya yanıltıcı beyanda bulunmak.

Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı olarak değerlendirilemeyecek haller

MADDE 7 – (1) Bir başkasının özgün üslup ve ifadesini aynen kullanmamak şartıyla, anonim bilgilerin, bilim alanlarının temel bilgilerinin, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermelerin çalışmalarda kullanılması etik ihlal olarak değerlendirilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğı Kurulu Çalışma Usul ve Esasları

Kurul'un oluşumu

MADDE 8 – (1) Kurul, etik ihlaline dair haklarında kesinleşmiş adli veya idari karar bulunmayan ve profesör unvanını haiz öğretim elemanları arasından Rektör tarafından seçilen, biri başkan olmak üzere toplam 7 (yedi) üyeden oluşur.

(2) Kurul üyelerinin Üniversite'nin farklı akademik birimlerinden olmasına dikkat edilir.

(3) Başkan, Kurul üyeleri arasından bir kişiyi başkan yardımcısı olarak seçer. Başkanın görevinin sona ermesiyle birlikte, başkan yardımcısının da görevi sona erer.

(4) Kurul üyelerinin görev süresi iki yıldır. Görev süresi biten bir üye aynı usulle yeniden seçilebilir.

Kurul üyeliğini sona erdiren haller

MADDE 9 – (1) Aşağıdaki hallerde Kurul üyeliğı sona erer:

a) Üyenin ölümü, yazılı istifa beyanı veya Üniversite'den ayrılması,

b) Üyenin geçerli bir mazeretle altı ay veya daha uzun bir süre Kurul toplantılarına katılamayacağını anlaşıması,

c) Üyenin bir takvim yılı içinde izinsiz ve özürsüz olarak üst üste üç Kurul toplantısına katılmaması,

ç) Üyenin görevine başladıktan sonra akademik etik ve/veya bilim etiğı ilkelerine uygun olmayan davranışları nedeniyle, kesinleşmiş adli ve/veya idari bir ceza alması.

(2) Herhangi bir nedenle boşalan üyelik için, Rektör tarafından yeni üye seçilir. Yeni seçilen üye, yerine seçildiğı üyenin kalan görev süresini tamamlar.

Kurul'un görev ve yetkileri

MADDE 10 – (1) Kurul aşağıdaki görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır:

- a) Başvuru üzerine, Üniversitenin doçentlik başvuru süreci devam edenler dışındaki öğretim elemanları hakkındaki etik ihlal iddialarını incelemek, inceleme kapsamında Rektörlük aracılığıyla gerektiğinde bilirkişi veya uzman görüşü almak, ilgili kişi ve kurumlarla yazışmalar yapmak, bilgi istemek ve inceleme kapsamında gerekli diğer işlemleri yapmak,
- b) Etik ihlal iddialarının incelenmesi sonucunda alınan kararları Rektöre sunmak,
- c) Akademik, araştırma ve yayın etiği konularında muhtemel etik dışı eylemleri ortadan kaldırmak için, ilgili birim ya da kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak eğitici faaliyetler düzenlenmesini sağlamak üzere Rektöre önerilerde bulunmak.
- ç) Üniversite öğretim elemanlarından gelen talepler üzerine proje veya benzer etkinliklerin bilimsel araştırma ve yayın etiğine uygunluğu hususunda görüş bildirmek.

Kurul'un çalışma usul ve esasları

MADDE 11 – (1) Kurul, Başkanın çağrısı üzerine en az 5 (beş) üyenin katılımı ile toplanır ve salt çoğunlukla karar verir. Başkanın katılmadığı durumlarda Başkan yardımcısı Kurul'a başkanlık eder.

(2) Toplantı gündeminin yapılması, üyelere duyurulması, Kurul çalışmalarının yürütülmesi Başkan tarafından sağlanır.

(3) Kurul toplantıları gizlidir. Üyeler ve Kurul sekretaryasını yapanlar Kurul'da görüşülen, incelenen, hakkında değerlendirme yapılan konuları ve ilgili tüm bilgi ve belgeleri gizli tutmakla yükümlüdürler.

(4) Kurul'un sekretarya hizmetleri Personel Daire Başkanlığı tarafından yürütülür. Kurul, inceleme ve değerlendirme aşamasında başka kurum ve kuruluşlarla yapılması gereken yazışmaları Rektörlük aracılığı ile yapar.

Kurul'a başvuru

MADDE 12 – (1) Etik ihlal iddialarına ilişkin başvuru yazılı olarak Iğdır Üniversitesi Rektörlüğüne yapılır ve incelenmek üzere Kurul Başkanlığı'na iletilir.

(2) Başvuru dilekçesinde, bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırılık iddiası, bilgi ve belgeleriyle somut, açık ve ayrıntılı olarak belirtilir. Bu dilekçeler kaydedilerek tarih ve sayı içeren alındı belgesi verilir ve bir dosya oluşturulur.

(3) İsim ve imza bulunmayan başvuru dilekçeleri işleme konulmaz.

(4) Başvuru dilekçesinde, hakkında etik ihlal iddiası ileri sürülen kişinin doçentlik başvuru sürecinin devam ettiğinin de belirtilmesi halinde bu husus, Rektörlük tarafından Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı'ndan sorulur. Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı'na

devam eden doçentlik başvurusunun bulunduğu bildirilmesi halinde iddialar ile ilgili tüm bilgi ve belgeler Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı'na gönderilir.

(5) Daha önce Kurulca incelenen ve esası hakkında bir karar verilen yayınlara ilişkin aynı iddialarla yapılan başvurularda yeniden bir inceleme yapılmaz. Bu halde yayınların ve yayınlara ilişkin iddiaların tamamen aynı olduğunun Kurulca tespit edilmesi şarttır.

İnceleme aşaması

MADDE 13 – (1) Başkan, yapılan başvuruyu görüşmek üzere Kurul'u toplantıya çağırır ve her bir başvuru için Kurul üyeleri arasından bir raportör görevlendirir. Başvuru Kurul üyelerinden biri hakkında ise ilgili üye raportör olamaz ve bu konudaki toplantılara katılamaz.

(2) Kurul ilk incelemesinde, başvuru dilekçesinde, bilgi ve belgelerde eksiklik tespit etmesi halinde başvuru sahibinden, belirlenecek süre içinde eksik bilgi ve belgelerin tamamlanmasını ister.

(3) İncelemenin sürdürülmesine karar vermesi halinde Kurul, başvuru konusu faaliyeti yapanı, iddialara ilişkin bilgi ve belgeler hakkında bilgilendirerek yazılı savunmasını ister. Savunma talep yazısında, bu yazının ilgili kişiye ulaştığı tarihten itibaren on beş gün içinde savunmasını vermediği takdirde Kurulun, dosyadaki bilgi, belge ve diğer kanıtlara dayalı olarak karar vereceği belirtilir.

(4) Hakkında inceleme başlatılan kişi, savunma talep yazısını tebellüğ etmeden önce yazılı savunmasını sunmak üzere iddiaları içeren evrakın birer örneğinin kendisine verilmesini Kuruldan yazılı olarak talep edecek olursa, Kurulca savunma istenmesi yönünde bir karar alınmadan da yazılı savunmasını sunabilir. Bu durumda, ilgili kişi iddiaları içeren evrakın birer örneğinin kendisine verildiği tarihten itibaren on beş gün içinde yazılı savunmasını sunar.

(5) Kurul, gerekli gördüğü takdirde sözlü savunma da alabilir.

(6) Kurul çalışmalarını yürütürken incelediği konuda gerek görmesi halinde Üniversite dışından uzman veya bilirkişilerden de görüş isteyebilir. Hakkında etik ihlal iddiası bulunan kişinin çalıştığı bilim alanında öğretim üyesi bulunmaması halinde, en yakın bilim alanında çalışan öğretim üyeleri arasından bilirkişi görevlendirilebilir. Etik ihlal iddiasının hukuki anlam ve kapsamına ilişkin olarak bir hukukçu bilirkişi de görevlendirilebilir.

(7) Birden fazla bilirkişi atanması halinde her bilirkişi ayrı rapor tanzim eder. Bilirkişiler dosya kendilerine ulaştığı andan itibaren en geç bir ay içerisinde konuya ilişkin raporu gerekçeli olarak hazırlayıp gönderirler. Bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en çok bir ay uzatılabilir.

Aşağıdaki kişiler bu düzenleme kapsamında yapılan incelemelerde bilirkişi veya uzman olarak görevlendirilemez:

a) Hakkında etik ihlal iddiası bulunan kişinin lisansüstü tez danışmanları ve doçentlik jürilerinde görev almış öğretim üyeleri,

b) Üniversitede görev yapan öğretim üyeleri,

c) Hakkında etik ihlal iddiası bulunan kişinin eşi ve üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dâhil) kan veya sıhri hısımları,

ç) Hakkında etik ihlal iddiası bulunan kişi ile arasında husumet bulunan kişiler.

(8) Kurul incelemelerinde bu Yönergenin 5 ve 6. maddelerinde düzenlenen hususları dikkate alır.

Kurul kararları

MADDE 14 – (1) Hakkında etik ihlal iddiası bulunan kişinin savunmasının ve varsa talep edilen görüşlerin Kurul'a ulaşmasının ardından ivedilikle karar verilir.

(2) Kurul, kararlarını oy çokluğu ile alır. Üyeler çekimser oy kullanamaz. Oy eşitliği halinde Başkan'ın oyu yönünde karar alınır.

(3) Kurul kararlarında başvuranın adı, soyadı, başvuru konusu bilimsel faaliyeti gerçekleştiren öğretim elemanının adı, soyadı, görevi, karar tarihi ve sayısı, kararın dayandığı belge ve bilgiler, savunma, bilimsel araştırma ve yayın etiği alanında ihlal tespit edilmediğine ilişkin olarak varılan sonuç, karara katılan Kurul başkanı ve üyelerinin ad, soyad ve imzaları, karşı oy varsa gerekçesi ve raportörün adı ve soyadı yer alır.

(4) Kurul'un tüm kararları inceleme raporu niteliğinde olup gerekçeli olarak yazılır ve Rektörün onayına sunulur.

(5) Kurulun genel düzenlemeler dışındaki, kabul edilebilir bulunmayan başvurular hakkında verdiği kararlar da dahil, tüm kararları gizlidir ve Rektörlük tarafından, Kurulun tespitleri hakkında bu Yönergede belirtilen kişi ve kuruluşlar ile başvuru sahibinden başkasına bilgi verilmez.

(6) Kurul'a gönderilmiş tüm belgelerin ve değerlendirme sürecindeki tüm yazışmaların bir örneği, dava konusu edilmediği takdirde, karar tarihinden itibaren beş yıl boyunca saklanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kurul kararları üzerine yapılacak işlemler

MADDE 15 – (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı fiillerde bulunduğu tespit edilen kişiler hakkında ilgili mevzuat uyarınca gerekli disiplin işlemleri ile varsa cezai ve hukuki işlemler Rektörlük tarafından başlatılır.

(2) Etik ilkelere aykırı fiile konu olan eserle daha önce akademik unvan elde edilmiş ise ilgili kişi hakkında yapılan işlemler sonucunda alınan etik ihlal kararı sebebiyle bu unvanın geri alınıp alınmayacağı hususu da değerlendirilmek üzere ilgili yükseköğretim kurumuna bildirilir.

(3) Etik ilkelere aykırı fiillerin gerçekleşmesi halinde asıl müellif, zarar gören veya hakları olumsuz etkilenen kişi ve kuruluşların rıza göstermesi ilgililerin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

(4) Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı bir fiilin tespit edilmesi halinde ilgili yayının ortak yazarlarının görev yaptıkları kamu kurumuna da Üniversite tarafından bilgi verilir.

(5) Etik ihlal kararları en geç bir ay içinde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na bildirilir.

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 16 – (1) Bu Yönergede hüküm bulunmayan hallerde öncelikle Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilen Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi ve ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan yönerge ve atıflar

MADDE 17 – (1) Bu Yönerge ile yürürlükte olan Iğdır Üniversitesi Etik Kurulu Yönergesi yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Iğdır Üniversitesi ile ilgili mevzuatta Iğdır Üniversitesi Etik Kurulu Yönergesi'ne yapılan atıflar bu Yönergeye, Iğdır Üniversitesi Etik Kurulu'na yapılan atıflar da Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'na yapılmış sayılır.

Yürürlük

MADDE 18 – (1) Bu Yönerge Iğdır Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19 – (1) Bu Yönerge hükümlerini Iğdır Üniversitesi Rektörü yürütür.